

právo, činící tento rozdíl, nebylo recipováno. Žalobami, jimiž se uplatňuje »právo k držbě« (§ 459 c. ř. s.), dlužno rozuměti žaloby petitorní, t. j. žaloby, kterými jest se domáháno uznání a ochrany onoho práva, v jehož držbě žalobce byl rušen nebo z jehož držení byl vypuzen (žaloba vlastnická § 366, publiciánská § 372, negatorní a konfesorní § 523 obč. zák., žaloba kontraktní atd.). Jen tyto žaloby se ještě připouštějí po uplynutí třicetidenní lhůty propadné, naznačené v §u 454 c. ř. s. Ježto v tomto případě ode dne, kdy žalobci zvěděli o rušebním činu žalované — ať tento již shledáván jest v porušení jezu a stavidla nebo v popření tvrzeného zavlažovacího práva žalobců — do podání nynější žaloby uplynulo více, než třicet dnů, jest žaloba posesorní, žaloba z držby podle §u 339 obč. zák., vyloučena. Žaloba mohla by ovšem přes nejasnost žalobního návrhu a přes vývody žalobců v dovolací odpovědi přicházeti v úvahu jako žaloba petitorní, čemuž by také nasvědčovalo prohlášení zástupce žalobců při odvolacím líčení, že »řádnou držbou« — jejíhož zjištění a ochrany žalobci se domáhají »rozumí právo, bezelstně odvozené ze skutečnosti držby po mnohé roky již vykonávané«. Tu pak mohlo by ovšem jíti jen o žalobu, obdobnou žalobě negatorní dle §u 523 obč. zák., kterou by si žalobci vedli stížnost na to, že žalovaná bezprávně zasahuje do jejich práva zavlažovacího, podobně jako vlastník hmotné věci si stěžuje na to, že někdo bezprávně porušuje jeho právo vlastnické. Jako v tomto případě vlastník musí dokázati své právo vlastnické neb alespoň platný důvod a pravý způsob nabytého držení (§ 372 obč. zák.), tak bylo by i na žalobcích, by prokázali tvrzené právo neb alespoň platný důvod a pravý způsob nabytí držby tohoto práva. Takového důkazu žalobci nepodali. Platným důvodem byl by v tomto případě buď výrok příslušného úřadu správního, jímž tvrzené právo bylo jim propůjčeno, nebo vydržení tohoto práva. Ani toho, ani onoho žalobci netvrdí. Pouhá — byť i mnoholetá bezelstná — držba však platným důvodem není. Pokud § 323 obč. zák. stanoví, že držitel má pro sebe právní domněnku platného důvodu, a že ho tedy nelze vyzývati, by jej udal, nevylučuje tato zásada povinnosti držitele, by prokázal pořádnost své držby v těch případech, kde pořádnosti držby jest potřebí k opodstatnění petitorního nároku.

Čís. 3766.

Liknavý dlužník jest povinen nahraditi věřiteli ztrátu na kursu. Tím, že dlužník, jenž byl s věřitelem v kontokorentním poměru, nepřipsal ihned pohledávku na účtě věřitelově, neoctl se v prodlení. Dav dlužný peníz k dispozici, vyhověl dlužník své povinnosti.

(Rozh. ze dne 24. dubna 1924, Rv I 1713/23.)

Žalovaná zasílatelská firma dopravovala pro žalující firmu do Polska zboží. Ježto se proslýchalo, že bude dopravné na polských drahách o 100% zvýšeno, žádala žalovaná žalobkyni o poskytnutí zálohy na dopravné, čemuž žalobkyně vyhověla, poukávavši žalované dne 2. června

1922 2,300.000 polských marek. Po zaplacení dopravného zbylo 900.060 polských marek, jež žalovaná připsala žalobkyni dne 1. srpna 1922 na jejím účtě k dobru. Dopisem ze dne 14. září 1922 dala žalovaná žalobkyni zbývajících marky k dispozici. Žalobě, domáhající se rozdílu kursu marek mezi dnem, kdy doprava byla skončena, a dnem 14. září 1922, jakož i mezi tímto dnem a dne 22. března 1923, kdy si žalobce marky vybral, bylo o b ě m a n i ž š í m i s o u d y vyhověno.

N e j v y š š í s o u d žalobu zamítl.

D ů v o d y:

Žalobkyně opřela žalobní nárok o tvrzení, že bylo povinností žalované firmy, vrátiti jí hned polské marky, jakmile bylo jisto, že sazby na polských drahách nebudou zvýšeny, a jakmile žalovaná zvěděla, že zbytku zálohy ke krytí dopravních výloh již nebude potřebovati. K bližšímu odůvodnění tohoto tvrzení uvedla žalobkyně, že vagony přešly na polskou půdu dne 8. června 1922, že došly do Z. dne 22. června 1922 a že tedy žalovaná měla již 8. června 1922 jistotu, že zvýšení sazeb nenastalo a že za dopravy této zásilky po polských drahách již nastati nemohlo. Podle toho spatřovala žalobkyně zavinění žalované také v tom, že zbytku zálohy bez odkladu nevrátila a že tímto průtahem zavinila škodu, kterou žalobkyně poklesem polské marky utrpěla. Podle ustálené praxe nejvyššího soudu může věřitel žádati na liknavém dlužníku kromě úroků z prodlení (§ 1333 obč. zák.) též náhradu další škody, která mu zaviněným prodlením dlužníkovým byla způsobena, zejména ztrátou, vzniklou poklesem měny na jistinu. Dlužno tedy zkoumati, pokud v tomto případě podmínky pro náhradu takovéto škody jsou splněny. V tom směru správně uvedl odvolací soud, že jde jen o řešení otázky, zda byla žalovaná v prodlení, k čemuž dlužno dodati, že jde dále také o řešení otázky, od které doby a do které doby byla žalovaná v prodlení. Procesní soud shledal prodlení žalované s vrácením zbytku zálohy ve dvou obdobích a to od 21. června 1922 do 1. srpna 1922 a pak zase od 13. září 1922 do 21. března 1923, do kterého dne žalobkyně svůj nárok uplatnila. První soud zjistil totiž, že první díl zásilky došel do Z. dne 13. června 1922, druhý díl dne 16. června 1922 a že zásilky ty byly tam žalovanou pokud se týče jejími zmocněnci vyplaceny dne 14. června 1922 (dne 20. června) 1922. Z toho první soud vyvodil, že byla žalovaná nejpozději dne 21. června 1922 s vrácením neupotřebené zálohy v prodlení a že od toho dne až do dne splacení, po případě do dne jinakého vyrovnání, zodpovídá za následky poklesu polské marky. Procesní soud zjistil však také na dotyčnou námitku žalované firmy, že žalovaná byla se žalující firmou v kontokorentním spojení a že zbytek zálohy 900.060 polských marek byl v účtech žalované připsán žalobkyni k dobru teprve dne 1. srpna 1922. Z toho procesní soud vyvodil první prodlení žalované, ježto zbytek zálohy byl sice připsán k dobru žalobkyni v kontokorentním účtě žalované vyrovnán, ale že se tak stalo opožděně až 1. srpna 1922, že tudíž žalovaná zodpovídá za kursovní rozdíl mezi 21. červnem 1922 a 1. srpnem 1922. Odvolací soud právem nesdílel tohoto stanoviska procesního soudu,

neboť nelze si domyslet, jaký vliv měla ona účetní manipulace v kontokorentním účtu na poškození žalobkyně, a v čem záležela příčinná souvislost mezi zápisem do účtu a klesající valutou polské marky, zvláště když žalobkyně na opožděný zápis v kontokorentním účtu se vůbec neodvolávala. Šlo by tu nejvýše o úroky z prodlení ve smyslu čl. 289, 290 a 291 obch. zák. Procesní soud nezjišťoval a pro nedostatek jakéhokoliv tvrzení stran v tom směru ani zjišťovati nemohl, kdo byli oni zmocněnci, kteří v Z. představovali žalovanou firmu. Odvolací soud opřel svůj odsuzující výrok nikoli o opožděný zápis, nýbrž jen o prodlení žalované s vrácením zbytku zálohy, a, aby vyvrátil námitku žalované, že nemohla hned v den platů, konaných v Z., věděti v Praze, jaký přebytek zbyl, že musela přece vyčkati vyúčtování svého polského mezipeditéra a že teprve pak mohla sama složitě vyúčtování žalobkyni podat, což se stalo bez jakýchkoliv zbytečných průtahů dne 21. července 1922, zjišťoval z příloh žalovanou firmou předložených, že zásilka byla doprovázena zkušeným průvodcem žalované firmy až do Z., zjistil dále z protokolu svědka Josefa H-a, že žalovaná teprve asi za 3 týdny po dojití vyúčtování ze dne 21. července 1922 potvrdila žalobkyni, že účet jest konečným, a vyvodil z těchto zjištění, že jednak žalovaná mohla a měla dáti onomu průvodci příslušné příkazy ohledně oznámení přebytku, jednak že žalobkyně teprve asi za 3 týdny po dojití účtu o přebytku zálohy zvěděla. Usoudil tedy odvolací soud, že žalovaná mohla zvěděti o přebytku již dnem 23. června 1922, že byla povinna bez ohledu na kontokorentní spojení přebytek ten bez meškání žalobkyni vrátiti a že byla v prodlení ještě po 1. srpnu 1922, že se jí tedy odsouzením zaplacení kursovního rozdílu jen do 1. srpna 1922 křivda nestala. Právem vytýká žalovaná firma napadenému rozsudku nesprávné právní posouzení věci. Odvolací soud věc neposoudil správně, vysloviv, že žalovaná byla povinna bez ohledu na kontokorentní spojení přebytek zálohy bez meškání žalobkyni vrátiti. Jak již shora uvedeno, přidal se první soud k posudku znalce, který prohlížel obchodní knihy obou stran, že strany byly v kontokorentním spojení a že záloha v polských markách připsána byla žalobkyni v účtu žalované k dobru dnem 1. srpna 1922. Na tomto předpokladu, jenž v řízení dovolacím napaden není, ani odvolací soud ničeho nezměnil a proto jest i dovolacímu soudu z něho vycházeti. Podstata kontokorentního poměru záleží v tom, že při obchodním spojení, při kterém vzniká mezi obchodníky celá řada pohledávek a vzájemných pohledávek, jednotlivá plnění stran mají býti zbavena vztahu ke vzájemným plněním strany druhé, že mají býti posuzována jen jako články jednoho celku a že mají přijíti v úvahu teprve při sčítování na konci účetního období, kde se teprve objeví, v čí prospěch vybývá pohledanost jako výsledek tohoto sčítování. Podle čl. 291 obch. zák. děje se takové sčítování v nedostatku jiné úmluvy jednou ročně. Přisvědčiti jest tedy prvnímu soudu, že zbytek zálohy 900.060 polských marek byl žalovanou stranou účetnický vyrovnán tím, že i bez skutečného placení připsán byl v kontokorentu žalované žalující firmě k dobru. Ježto pak žalobkyně z důvodu opožděného zaúčtování do kontokorentu náhrady škody se nedomáhá a naopak po celé řízení v první stolici kontokorentní poměr k žalované firmě po-

pírala, není první částka 4.680 Kč 31 h, přiznaná nižšími soudy žalobkyni z důvodu prodlení v placení, po právu.

Odvolací soud — právě tak jako soud první stolice — přiznal však žalobkyni ještě další náhradu 3.208 Kč 71 h jako kursovní rozdíl vzniklý poklesem polské marky mezi 13. zářím 1922 a 21. březnem 1923. Procesní soud zjistil totiž, že počátkem září 1922 žádala žalobkyně od žalované výplatu onoho zbytku zálohy 900.060 polských marek, ale s rozdílem v kursu, jenž mezi tím nastal, že žalovaná to odmítla a že rozmluva prokuristů obou stran ze dne 13. září 1922 o té věci skončila tímž výsledkem. Z tohoto zjištění vyvodil odvolací soud, že žalovaná firma, když přes to, že žalobkyně trvala na výplatě zálohy i s kursovním rozdílem, dávala dopisem ze dne 14. září 1922 žalobkyni k použití pouze zbytek polských marek a odmítla jakoukoliv náhradu, nemohla důvodně se domnívati, že se žalobkyně, nevrátivši dopisu, s tím spokojuje, a vyvodil dále, že měla proto žalovaná složit zbytek zálohy na soudě, chtěla-li se sprostiti ručení za kursovní rozdíl dále klesající polské marky (§§ 1413, 1415, 1425 obč. zák.). Tím převzal odvolací soud stanovisko, které zaujal také soud první stolice. Též v tomto směru jest dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci podle Šu 503 č. 4 c. ř. s. opodstatněno. Jak bylo již shora řečeno, děje se při poměru kontokorentním súčtování po pravidle na konci účetního období, při kterém se teprve objeví, v čí prospěch vybývá pohledanost. To ovšem nevyklučuje, by strana, která má proti druhé straně určitou částku k dobru částkou tou již za účet. období disponovala. Žalovaná firma sama přiznává žalobkyni právo, že mohla zbytkem polských marek 900.060 kdykoliv disponovati. Žalobkyně to učinila tím, že žádala nejpozději při rozmluvě obou prokuristů dne 13. září 1922 výplatu zbytku zálohy, ovšem s rozdílem v kursu. Jest nesporno a žalobkyně to podle spisů opětovaně výslovně přiznala (§ 266 c. ř. s.), že žalovaná dala žalobkyni dopisem ze dne 14. září 1922 zbytek zálohy k dispozici, k čemuž žalovaná na vysvětlení doložila, že zaslala žalobkyni ve zmíněném doporučeném dopise poukázku k výplatě 900.060 polských marek na Aktiengesellschaft für internationale Transporte Sch. & Co. ve Varšavě, takže si žalobkyně poukázanou sumu mohla kdykoliv dáti vyplatiti. Tím, že žalovaná dala žalobkyni již nejbližšího dne po rozmluvě zbytek zálohy k dispozici, vyhověla své povinnosti ke vrácení zálohy a neocitla se s placením v prodlení (§1417 obč. zák.). Nejde tu o částečné plnění ve smyslu Šu 1415 obč. zák., které by žalobkyně ovšem byla mohla odmítnouti; neboť její nárok na vrácení nepoužitého zbytku zálohy byl úplně samostatným nárokem a rozdílným od nároku na náhradu škody, způsobené na jistíně prodlením v placení. Žalobkyně rozšířeného nároku žalobního na náhradu rozdílu kursu po 14. září 1922 jinak blíže neodůvodnila, ani netvrdila, že jí žalobkyně zbytek zálohy nevydala, takže dovolací soud nemá v tomto směru možnosti, by se jejím stanoviskem blíže zabýval. Tolik však je jisto, že žalovaná neměla důvodu, by zbytek zálohy skládala podle Šu 1425 obč. zák. na soudě, když zbytek ten žalobkyni již jednou poukázala a tato poukázku neodmítla. Není tedy ani druhá částka, nižšími soudy žalobkyni z důvodu prodlení v placení žalované firmy přiznaná, po právu.